

lesbrief 47 Clemens van Alexandrië

Clemens van Alexandrië

door Kim Nataraja

Hoe de vroege Kerkvaders de samenhang tussen onze Martha en onze Maria, tussen het 'ego' en het 'zelf', onze Goddelijk vonk, zagen, wordt voortreffelijk uiteengezet in het onderricht van Clemens van Alexandrië (150-215). We weten eigenlijk erg weinig over Clemens van Alexandrië, net zoals over de meeste opmerkelijke figuren uit de eerste eeuwen van het Christendom. Hij werd rond 150 AD geboren, waarschijnlijk in Athene daar hij zeer goed bekend was met de Griekse cultuur en literatuur. We weten dat zijn ouders heidenen waren en dat hij filosofie studeerde in Athene. Clemens kwam pas later tot geloof. Hij was een bekeerling. Zoals veel jonge zoekers van zijn tijd reisde hij vaak en verkende hij verschillende scholen. Enige tijd voor hij in Alexandrië arriveerde, ontdekte hij het Christendom. Hij voelde zich ertoe geroepen het Christendom te begrijpen tegen de achtergrond van zijn eigen Griekse opvoeding. Hierdoor werd hij de eerste christelijke filosoof/theoloog, die probeerde de mystieke ervaring en de relatie tussen de menselijke ziel en het Goddelijk onder woorden te brengen.

Professor Andrew Louth zegt in zijn hoofdstuk in *'Journey to the heart'*: *"Het centrale inzicht van Clemens ... is een aanvoelen van een menselijke diepte, een aanvoelen dat wat we in werkelijkheid zijn binnenin ons verborgen is en dat we er daarom naar moeten zoeken. Vandaar dat de eerste stap om iets te weten is onszelf te kennen; dus begint een reis van zelfontdekking. Het 'zelf' is de 'ziel', hoewel bij Plato en Clemens een specifiek woord wordt gebruikt, namelijk 'psyche' wat 'levenskracht' betekent. Zij durfden zelfs te beweren dat wij zielen zijn die lichamen bewonen. Zij ontkenden niet dat we zielen en lichamen zijn, maar de essentie van wie we werkelijk zijn wordt gevonden in de ziel."*

De Grieken geloofden dat de voornaamste plek van onze ziel de 'nous' was, onze intuïtieve manier om de werkelijkheid te begrijpen. Clemens interpreteerde dat in christelijke termen als *'het beeld van God'* in ons, waar we God 'gelijken' en ons daarom met Hem kunnen verhouden. Andrew Louth zegt verder: *"Het woord 'nous' is moeilijk te vertalen. Gewoonlijk wordt het vertaald met 'intellect', maar de moeilijkheid met 'intellect' is, dat het niet overbrengt wat in het Grieks bedoeld wordt. Voor Plato betekende de 'nous' of de ziel de kern van onze menselijkheid. 'Nous' heeft een intellectueel vermogen, maar het was meer dan dat; het had enig gevoel voor de werkelijke waarde van de dingen, kende de Waarheid. In feite is onze 'nous' onze ontmoetingsplaats met God. Volgens Plato kon de ziel of de 'nous' zich verhouden tot de wereld waarin wij leven met zijn veranderlijke realiteit, én proberen te zien wat achter deze werkelijkheid ligt om het wezen van de Waarheid zelf te ontdekken Dan gebeuren er twee dingen. Ten eerste: we treden die werkelijkheid binnen, hetgeen ons in staat stelt de dingen direct en op juiste wijze te beoordelen. Ten tweede: we ontdekken wie we werkelijk zijn. We ontdekken in onszelf een kern die in staat is zich te verbinden met*

de Werkelijkheid zelf en die niet afgeleid wordt door de dingen van de wereld. Zij wordt er niet toe verleid een beeld te maken van de wereld. Zo'n beeld is echt alleen maar ons eigen bouwwerk. De manier waarop we graag willen dat de dingen zijn.... In de Werkelijkheid zijn we zuiver spirituele wezens, totaal vrije wezens. En dit ziet hij als afspiegelingen van God."

De 'nous' wordt ook gezien als 'het gebedsorgaan'. Dit benadrukt dat gebed/meditatie ons leidt naar diep stil gebed en de weg is naar een "verbondenheid met de Werkelijkheid, die God is".